

Sygn. akt IV KO 94/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Grzegorzcyk (przewodniczący)

SSN Rafał Malarski (sprawozdawca)

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Dorota Szczerbiak

w sprawie **A. J.**

skazanego z art. 258 § 1 kk i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 11 grudnia 2013 r.,

z urzędu kwestii wznowienia postępowania sądowego zakończonego

wyrokiem Sądu Apelacyjnego

z dnia 18 kwietnia 2013 r.,

utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego w K.

z dnia 15 listopada 2012 r.,

I. wznawia postępowanie w zakresie skazania za przestępstwo skarbowe;

II. uchyla zaskarżony wyrok i utrzymany nim w mocy wyrok pierwszoinstancyjny w zakresie dotyczącym skazania A. J. z art. 55 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. i - na podstawie art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 44 § 1 pkt 1 i § 3

k.k.s. - umarza postępowanie w tej części, obciążając kosztami procesu Skarb Państwa;

III. nie wznawia postępowania z urzędu odnośnie skazania A. J. w pozostałym zakresie, obciążając Skarb Państwa wydatkami związanymi z tą kwestią.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K., wyrokiem z 15 listopada 2012 r., skazał A. J. za trzy przestępstwa, w tym jedno skarbowe, popełnione w okresach od 2000 r. do kwietnia 2002 r., na kary jednostkowe pozbawienia wolności: roku za przestępstwo z art. 258 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., 2 lat za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i art. 65 § 1 k.k. i 6 miesięcy za przestępstwo skarbowe z art. 55 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s.; orzekł karę łączną 2 lat pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawiesił na okres 5 lat próby, oddając oskarżonego pod dozór kuratora sądowego; na podstawie art. 33 § 2 k.k. w zw. z art. 33 § 1 i 3 k.k. wymierzył oskarżonemu grzywnę w ilości 300 stawek dziennych, każda w wysokości 100 zł. Sąd Apelacyjny, po rozpoznaniu w dniu 18 kwietnia 2013 r. apelacji obrońcy, utrzymał w mocy pierwszoinstancyjny wyrok, uznając złożony środek odwoławczy za oczywiście bezzasadny (uzasadnienie drugoinstancyjnego wyroku nie zostało sporządzone).

Z inspiracji A. J., który w piśmie z 22 października 2013 r. utrzymywał, że w zakresie czynów uznanych za firmanctwo (art. 55 § 1 k.k.s.) i za branie udziału w zorganizowanej grupie przestępczej (art. 258 § 1 k.k.) wystąpiła przed uprawomocnieniem się wyroku negatywna przesłanka procesowa w postaci przedawnienia karalności, doszło wskutek skierowania sprawy na posiedzenie do wszczęcia postępowania o wznowienie procesu z urzędu. W zarządzeniu o wyznaczeniu posiedzenia nie wskazano wprawdzie zakresu badania, ale nie ulega wątpliwości, że objąć nim należało całość rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

1. Teza o upływie terminu przedawnienia karalności przestępstwa skarbowego przed zapadnięciem wyroku w drugiej instancji okazała się trafna.

Przestępstwo skarbowe z art. 55 § 1 k.k.s. zagrożone jest karą do 3 lat pozbawienia wolności, a zatem jego karalność ustaje po upływie 5 lat od czasu jego popełnienia (art. 44 § 1 pkt 1 k.k.s.). Zgodnie z art. 26 ustawy z 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym (Dz. U. Nr 11, poz. 50 ze zm.), który obowiązywał *tempore criminis*, termin płatności VAT (narażenie tego podatku na uszczuplenie miało miejsce wszak w niniejszej sprawie) za kwiecień 2002 r. upłynął w dniu 25 maja 2002 r. (zob. wyrok NSA z 14 marca 2002 r., III SA 2307/00, RPP 2003/3/32). Dlatego – w myśl art. 44 § 3 k.k.s. – początek biegu terminu przedawnienia przypadł na dzień 31 grudnia 2002 r. Odnotować trzeba, że nie ma tu zastosowania art. 44 § 4 k.k.s., jako że nie chodzi w tym przepisie o czyny polegające na narażeniu na uszczuplenie należności publicznoprawnej w rozumieniu art. 44 § 3 k.k.s. (zob. wyrok SN z 26 stycznia 2011 r., II KK 214/10, OSNKW z. 4, poz. 34). Ponieważ w podanym wyżej okresie 5 lat, liczonym od końca roku 2002, wszczęto postępowanie przeciwko A. J. (wystarczy podać, że pierwszy wyrok w konkretnej sprawie zapadł 5 sierpnia 2005 r.), karalność popełnionego przez niego przestępstwa skarbowego firmactwa uległa przedłużeniu o dalsze 5 lat (art. 44 § 5 k.k.s.).

Należało zatem stwierdzić, że karalność przestępstwa skarbowego zarzucanego oskarżonemu ustała w dniu 31 grudnia 2012 r. Okoliczność ta, stanowiąca bezwzględny powód odwoławczy uwzględniany z urzędu, uszła uwagi Sądu Apelacyjnego, który w czasie wyrokowania w dniu 18 kwietnia 2013 r. powinien był ją dostrzec i właściwie zareagować. Tego nie uczynił, wskutek czego doszło do wystąpienia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s.

2. Zdecydowanie krytycznie wypadało natomiast podejść do sugestii o upływie terminu przedawnienia karalności w stosunku do przestępstwa z art. 258 § 1 k.k., zagrożonego karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. Uwzględniając, że karalność przestępstwa obwarowanego taką sankcją ustaje z upływem 10 lat od czasu jego popełnienia (art. 101 § 1 pkt 3 k.k.) i że wszczęcie w tym okresie postępowania przeciwko oskarżonemu spowodowało przedłużenie karalności o dalsze 10 lat (art. 102 k.k.), upływ terminu przedawnienia tego przestępstwa mógłby nastąpić dopiero na koniec kwietnia 2022 r. Przedstawione wyżej

rozważania mają pełne odniesienie do skazania A. J. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i w zw. z art. 65 § 1 k.k.

Bez znaczenia pozostaje, że przestępstwo z art. 258 § 1 k.k. do dnia 1 maja 2004 r., od kiedy zaczęła obowiązywać ustawa z 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 93, poz. 889), zagrożone było karą pozbawienia wolności do lat 3 i że przepisy art. 101 i 102 k.k. miały inne brzmienie do 3 sierpnia 2005 r., kiedy to weszła w życie ustawa nowelizacyjna z 3 czerwca 2005 r. (Dz. U. Nr 132, poz. 1109). Istotne jest to, że na podstawie dotychczasowych przepisów, czyli funkcjonujących do 3 sierpnia 2005 r., nie doszło w niniejszej sprawie do przedawnienia karalności przestępstwa z art. 258 § 1 k.k., mimo iż jeszcze wtedy wchodził w rachubę 5-letni termin z art. 101 § 1 pkt 4 k.k. W tym układzie kwestię przedawnienia karalności należało zatem oceniać według art. 101 i 102 k.k. – w brzmieniu obowiązującym aktualnie, to jest od 3 sierpnia 2005 r., w oderwaniu od reguły kolizyjnej określonej w art. 4 § 1 k.k. (zob. wyrok SN z 9 listopada 2005 r., V KK 300/05, LEX nr 164314).

3. Trudno na zakończenie powstrzymać się od wytknięcia Sądowi odwoławczemu, że zaakceptował błędne powołanie przez Sąd *a quo* w kwalifikacji przestępstwa brania udziału w zorganizowanej grupie przestępczej art. 65 § 1 k.k. Skoro w przepisie tym jest mowa o nadzwyczajnym zaostrzeniu kary w stosunku do sprawcy, który m.in. „popelnia przestępstwo działając w zorganizowanej grupie lub związku mającym na celu popełnienie przestępstwa”, to jasne jest, że chodzi tu o skazanie za przestępstwo inne niż udział w udział w zorganizowanej grupie lub związku mających na celu popełnienie przestępstwa. Odmienne podejście oznaczałoby osobliwe i nie wytrzymujące z punktu widzenia zasad prawidłowego rozumowania (logiki) przypisanie osobie oskarżonej tego, że „brała udział w zorganizowanej grupie przestępczej działając w zorganizowanej grupie przestępczej”. Taki lub zbliżony opis czynu należałoby niewątpliwie określić jako kuriozalny. Sumując: **w kwalifikacjach prawnych przestępstw stypizowanych w art. 258 k.k. nie należy powoływać art. 65 § 1 k.k.**

Wadliwym postąpieniem Sądu *a quo*, zaaprobowanym przez Sąd odwoławczy, było również niepowiązanie orzeczenia o grzywnie ze skazaniem za dane przestępstwo, co pozostawało w sprzeczności z dyspozycją art. 413 § 2 k.p.k. Zaakcentować warto, że ustawodawca co do zasady nie dopuszcza wymierzenia

kary inaczej, jak tylko za popełnienie konkretnego przestępstwa. Niemniej skoro w podstawie prawnej orzeczenia o grzywnie powołano tylko przepisy Kodeksu karnego, których nawet odpowiednie stosowanie przy przestępstwach skarbowych zostało wyłączone (art. 20 § 2 k.k.s.), to wolno założyć, że grzywna *in concreto* z całą pewnością nie została wymierzona za przestępstwo skarbowe.

Wskazanych nieprawidłowości nie można było usunąć w ramach postępowania wznowieniowego *ex officio*.

4. W konsekwencji Sąd Najwyższy wznowił proces z urzędu tylko w części dotyczącej skazania za przestępstwo skarbowe (art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.), uchylił w tym zakresie orzeczenie Sądów obu instancji (art. 547 § 3 k.p.k.) i wydał orzeczenie następcze w postaci umorzenia postępowania (art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 44 § 1 pkt 1 i § 3 k.k.s.), obciążając Skarb Państwa kosztami procesu (art. 632 pkt 2 k.p.k.).

Dostrzegając brak podstaw do wznowienia postępowania z urzędu w pozostałym zakresie, Sąd Najwyższy stwierdził, że nie wznowia z urzędu procesu w tej części (zob. postanowienie SN z 23 lutego 2010 r., V KO 115/09, R-OSNKW 2010, poz. 389). Wydatkami związanymi z postępowaniem wznowieniowym z urzędu w tej kwestii obciążył Skarb Państwa po myśli art. 638 k.p.k.